

*Ohrožení sexuálním násilím
u lidí s mentálním postižením*

Martina Venglářová, 2017

Sexuální zdraví

Souhrn tělesných, citových, rozumových i společenských stránek člověka jako sexuální bytosti.

Obohacuje osobnost, zlepšuje vztahy k lidem, rozvíjí schopnost lásky.

Je významnou součástí KVALITY ŽIVOTA!

Sexualita je součástí života všech.

- Každý má právo na uspokojivý sexuální život.
- Liší se projevy, možnosti, tužby každého jedince.
- Všechny formy sexuality jsou rovnocenné.
- Sexualita je možná i mimo rámec manželství.

Cílem sexuální osvěty u lidí s postižením:

- Pomoci prožít sexualitu způsobem, jaký si zvolí (pokud to není v rozporu s přáním partnera či zákonem).
- Posílit zodpovědnost všech.
- Zvýšit obranyschopnost proti zneužívání a špatným zkušenostem.
- Rodičovství není primárním cílem, zvažujeme konkrétní možnosti a schopnosti.

Základní principy sexuality:

- Vztah je rovnocenný. NIKDY neobsahuje zneužití, moc nad druhým.
- Odpovědnost. Vše probíhá se souhlasem toho druhého.
- Úcta a respekt. Ne je silnější než ano.
- Potlačení přirozeného sexuálního vývoje může mít škodlivé následky.

Psychosexuální vývoj

Vývoj před narozením:

základy sexuality položeny v prvních měsících života plodu, vznik pohlavních orgánů, psychiky, vznik anomálií a úchylek

Věk kojenecký a batolecí:

zdrojem rozkoše matka (uspokojuje základní potřeby – sání, teplo, bezpečí ,pečuje o pochody spojené s vyměšováním) → orální a anální stádium

Věk předškolní:

první socializace v kolektivu, rozvoj vztahů, zájem o tělo
rozvoj sex. zvědavosti, první masturbace, hry na doktora, „ukáž mi“

Psychosexuální vývoj

Školní věk (latentní)

platonické lásky, identifikace s rodičem stejného pohlaví, uvědomování odlišností (transsexualita, homosexualita)

Puberta

urychlený fyzický vývoj, psychický pozdější sex. zvědavost má rozměr experimentování
citové bouře, deziluze o rodičích, boj s autoritou
lásky spíše krátkodobé, přátelství i celoživotní

Dospělost (genitální stádium)

Stáří

Odlišnosti vývoje u lidí s MP

Puberta

- obvykle nastupuje později, tělesné změny se mohou opozdit
- někdy vývoj k asexualitě
- překotné pokusy o sbližování, rizikové experimentování

Varianty sexuality:

- vybití pudového napětí
- potřeba vztahu (nemusí být sexuální, prožitek blízkosti)

Obtíže v sexuálním životě

1. ztráta intimity a pocitu studu vlivem potřeby péče i v intimní oblasti
2. odlišné potřeby a specifika v sexualitě, neznalost forem a možností sexuálního uspokojení
3. obtíže ovlivněné sníženými schopnostmi i možnostmi seznámit se, navázat vztah
4. sexuální nezdrženlivost, nevhodné projevy na veřejnosti
5. nepochopení a netolerance okolí

Stupeň postižení ve vztahu k sexualitě

Lehčí postižení

- lepší sociální dovednosti umožní vznik dvojic
- lépe odhadují riziko
- nehrozí velké nebezpečí nevhodného chování
- podpora při rodičovství

Stupeň postižení ve vztahu k sexualitě

Střední postižení

- nevzniká snaha o sblížení pokud přetrvává ranná fáze sexuálního vývoje, pudové napětí se vybíjí pregenitálně (přejídání, masturbace), nutné usměrnit aktivity
- snaha o sblížení - prevence násilí vůči partnerovi, vynucování sexu, (minimalizace stresu, ponižování, deprivace), zájmy, rozvoj sociálních dovedností v projevování náklonnosti

Těžké postižení

často chybí chápání souvislosti vybití pudu s párovou sexualitou

Sexuální násilí

Postižený člověk je snazší obětí

- snadná ovlivnitelnost, menší svědecká věrohodnost, menší riziko usvědčení pachatele
- atraktivnější pro pachatele s nízkým sebevědomím (s osobními a vztahovými problémy)
- závislé postavení a četná deprivace
- využití situace a vstupu do soukromí

Faktory z pohledu oběti:

- důvěřivost a nezkušenost v mezilidských vztazích
- odkázanost na asistenci, dohled
- bezmezná důvěra, tolerance k pečovateli (kdo je na mne hodný, má mne rád)
- rozpor mezi tělesnou a mentální dospělostí
- v některých případech snížená srozumitelnost verbální komunikace
- fixace na známé prostředí a dezorientovanost v běžném životě
- pocit bezmocnosti, strach z ještě větší osamělosti a zostuzení v očích druhých

MR jedinec v roli pachatele:

Důvody sexuálního násilí:

- neznalost forem komunikace a seznamování
- nedostatek možností a kontaktů – nevhodný výběr
- neobratnost
- biologický aspekt je v převaze
- deviantní sexualita

Preventivní opatření:

Na úrovni rodičů:

- výchova ke zdravému sebevědomí
- samostatnost
- informace o sexualitě
- popis možných nebezpečných situací
- nácvik reakcí v nich
- zájem o trávení volného času
- nesusvěřit nedůvěryhodné osobě
- vytvoření záchranné sítě
- vést k právu říkat NE

Na úrovni pečovatелů, organizací poskytujících péči:

- výběr zaměstnanců
- kontrola pracovníků
- informace o hrozbách
- sledování psychického i fyzického stavu klientů
- sledování aktivit
- sexuální osvěta
- zavedení jasných pravidel v krizových situacích
- dbát na lidskou důstojnost, právo na soukromí, intimitu

Na úrovni státu:

- umožnění důstojné péče
- systém podpory a kontroly služeb
- zvyšování povědomí veřejnosti
- výchova k toleranci
- zajištění lidských a materiálních zdrojů pro kvalifikovanou práci

Literatura:

- Venglářová, Martina; Eisner, Petr; kol. : Sexualita osob s postižením a znevýhodněním. Nakladatelství Portál
- ŠTĚRBOVÁ, D. „ Sexualita osob s mentálním postižením“, Olomouc, 2007

www.venglarova.cz

Děkuji za pozornost.